

Pöytäkirja**Tietohallinnon kehittämis- ja koordinaatioryhmän (TIETOKEKO) 4. kokous**

Aika: **Tiistai 24.04.2018 klo 13:00 – 15:30**
Paikka: Valtiovarainministeri, nh Loppupeli, Mariankatu 9

Läsnä:

Anna-Maija Karjalainen, ICT-johtaja, VM, puheenjohtaja
Ari Uusikartano, tietohallintojohtaja, UM (klo 13:10 alkaen)
Tarmo Maunu, tietohallintojohtaja, OM
Tapio Aaltonen, tietohallintojohtaja, SM
Teemu Anttila, tietohallintojohtaja, PLM
Irja Peltonen, tietojohdaja, VM
Max Hamberg, toimialajohtaja, VNK
Kalervo Koskimies, erityisasiantuntija, OKM (klo 14:16 saakka)
Tiina Pesonen, tietojohdaja, STM (klo 14:00 saakka ja uudelleen klo 15:00 alkaen)
Jukka Litmanen, tietohallintojohtaja, YM
Mika Vuorinen, erityisasiantuntija, LVM (Jussi Luomajärven sijaisena)
Sirpa Alitalo, teollisuusneuvos, TEM
Antti Vertanen, tietohallintojohtaja, MMM
Ari Apilo, tietohallintopäällikkö, eduskunnan kanslia (klo 15:14 saakka)

Pysyvät asiantuntijat:

Aku Hilve, yksikön päällikkö, VM (klo 14:25 saakka)
Maria Nikkilä, yksikön päällikkö, VM (klo 14:25 saakka)

Sihteerit:

Juhani Korhonen, neuvotteleva virkamies, VM, pääsihteeri
Jaakko Poikonen, tietohallintoasiantuntija, VM, sihteeri

Esittelijät:

Jouko Salonen, erityisasiantuntija, VM
Kimmo Rousku, VAHTI-pääsihteeri, VRK
Tommi Kangasaho, neuvotteleva virkamies, VNK

Poissa:

Jussi Luomajärvi, hallintojohtaja, LVM
Sami Kivivasara, yksikön päällikkö, VM, varapuheenjohtaja

1) Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Anna-Maija Karjalainen avasi kokouksen klo 13:02.

2) Edellisen kokouksen pöytäkirja

Päätös: Teemu Anttila tarkastaa vielä pöytäkirjan. Edellisen kokous pöytäkirja hyväksytään, mikäli Anttilalta ei tule mitään erityisiä kommentteja 25.4. mennessä.

3) Julkisen hallinnon tekoälyohjelma Aurora

Erityisasiantuntija Jouko Salonen, VM

Jouko Salonen esitteli TIETOKEKOLle julkisen hallinnon tekoälyohjelma Auroran, jonka tavoitteena on muodostaa Aurorasta julkisten palveluiden tuotantoa ja jakelua tukevien tekoälyjen verkko. Aurorasta rakennetaan verkkoa, johon kuka tahansa palveluntarjoaja voi liittyä ja julkaista oman palvelunsa. Tekoälyverkon kautta kansalaisten käyttöön tuotetaan heidän hyvinvointiaan tukevaa informaatiota.

Aurora-konseptia pilotoidaan osana vuoden 2018 elämäntapahtumapilotteja ja se on askel kohti ennakoitavista yhteiskuntaa. Tekoälyn kautta palveluprosesseja saadaan kehitettyä esimerkiksi asianhallinnassa.

TIETOKEKO kävi keskustelun Aurora-ohjelmasta. Keskustelussa nostettiin esiin seuraavia seikkoja:

- PLM on kiinnostunut pohtimaan, voisiko puolustusvoimat osallistua tekoälyhankkeeseen mukaan. Salonen kehotti olemaan asiasta yhteydessä ja osallistumaan hankkeen statuspalaveriin.
- Tuotiin esiin dis-informaation leviämisen vaara verkkohyökkäyksien kautta. Salonen kertoi, että verkkohyökkäysten torjumiseen on olemassa teknologioita. Luonnollisesti julkishallinnossa tulee seurata tilannetta tarkkaan.
- Tuotiin esiin vähäisten resurssien asettamat haasteet liittyen Sitran jalostusmallin koiluun.

TIETOKEKO antoi Aurora-hankkeelle seuraavia evästyksiä:

- Asiakkaan ja palveluntarpeen profilointi aiheuttaa ongelman yksityisyyden suojalle ja tasa-arvolle.
- Tietosuoja ja yksityisyyden suoja tulee kuitenkin tarkkaan huomioida tekoälyverkkossa.
- Keskusteltiin virastojen roolista Aurorassa. Ideoinnin lisäksi virastoja kannustetaan osallistumaan Auroran statuspalaveriin. Jos hankkeelle saadaan rahoitus, virastot tekevät botteja omalta osaltaan (verrannollinen toimintaan Suomi.fi-viestit palvelussa).

Jouko Salonen tiivisti vielä Auroran hyödyt: Puhelinkeskusten ja help-deskien kuormaa voidaan purkaa, asiakastarpeet tunnistetaan ja palveluihin sidotut resurssit otetaan entistä paremmin käyttöön.

Päätös: Huomioidaan TIETOKEKON antamat evästyksiset Auroran kehitystyössä. Aurora-asia otetaan kesän jälkeen uudestaan TIETOKEKON asialistalle.

4) JUDO - julkisen hallinnon digitaalisuuden kehittämisen ohjelma / VAHTI 100

– uudet tietoturva ohjeet – turvasäädösten toimeenpano

VAHTI-pääsihteeri Kimmo Rousku, VRK

JUDO

Digitaalinen turvallisuus kehittyy normaalisti kolmella tavalla: lainsäädännön avulla, kehittämistoimenpiteillä tai kriisiytymällä (ei toivottu tapa).

On keskeistä, että kansalaiset ja sidosryhmät pystyvät luottamaan julkisiin palveluihin. JUDO-kehittämishjelmaa toimeenpannaan VAHTI-yhteistyön kautta valtionhallintoon, kuntiin ja maakuntiin. Tavoitteena on mahdollistaa digitalisaatio ja uusien palveluiden käyttöönotto sekä varmistaa olemassa olevien palveluiden turvallisuus.

Hallinnonalan tietohallinnon tulee tunnistaa myös turvallisuutta uhkaavat tekijät. Tällä hetkellä uhkakenttä muuttuu nopeasti, samoin mahdollisuudet uusien palveluiden käyttöön.

12.6. VAHTI-johtoryhmä hyväksyy kehittämis- ja toimenpideohjelmat. Hyväksynnän jälkeen TIETOKEKO on käytävä läpi valtioneuvostotasoiset toimenpiteet.

TIETOKEKO kävi keskustelun JUDO-ohjelmasta. Keskustelussa tuotiin esiin seuraavia seikkoja:

- Priorisoidaan ja tehostetaan turvallisuutta suorittamalla tehtävät samalla tavalla eri hallinnonaloilla.
- On selvittettävä millaista tietoturvaosaamista ministeriöissä vaaditaan.
- Toteuttamisen on tuettava ”siiloista pois” -ajattelua. Tiedonhallintalaki avaa siiloja julkisella sektorilla. Henkilöstölle luodaan keskitetty koulutusportaali (eOppiva), jonka kautta uuden lain tuntemusta koulutetaan.
- Valtioneuvostotasolla tulee edetä ohjelmassa yhtenäisesti. Virastotasolla asiat etenevät hallinnonalakohtaisesti.
- Digitaalisen toimintaympäristön palvelutuottajien tarvitsema tuki tulee huomioida.
- Pidetään hyvänä, että ohjelma ottaa organisaation johdon omaksi kohderyhmäkseen.
- Pelkkä teknologia ei auta, vaan tulee lähteä riskienhallinnan kokonaisuudesta.

Päätös: TIETOKEKO piti kehittämisohjelmaa hyvänä. Jatkossa tulee kiinnittää huomiota johtamiseen ja riskienhallintaan, jotta toimenpiteet viedään onnistuneesti eteenpäin. Lisäksi on selkiytettävä ministeriöiden roolia hallinnonalan ohjauksessa.

VAHTI 100

Kimmo Rousku esitteli TIETOKEKOLLE VAHTI 100 -toimenpiteet ja kertoi tietoturvasääntelyyn tehtävistä muutoksista.

Eteneminen: toukokuussa käynnistetään laadintatyö tietoturva vaatimuksista, joilla lainsäädäntö toteutetaan. Ensimmäinen versio valmistuu syksyllä, minkä jälkeen pilotoidaan VAHTI 100 -vaatimuksia.

TIETOKEKO kävi keskustelun VAHTI 100 -toimenpiteistä.

Päätös: Uudistustyössä tulee huomioida, että kyse on koko julkishallinnosta eikä vain valtionhallinnosta. Lisäksi on tiedostettava, että kohteena ei ole pelkkä asianhallinta.

Lopuksi Kimmo Rousku kertoi TIETOKEKOLLE tietoturva- ja tietosuojaloukkauksien Taisto 2018 -harjoituksesta, joka toteutetaan marraskuussa. Harjoitus on organisaatiokohtainen ja siitä lähetetään jokaiselle organisaatiolle oma kutsu. Harjoituksella varmistetaan, että prosessit toimivat niin kuin pitääkin.

5) Tiedon sijaintia koskevat linjaukset

Neuvotteleva virkamies Tommi Kangasaho, VNK

VM:n johdolla on pohdittu ICT-palveluiden tavoitetilaa ulottuen vuoteen 2025. Tiedonhallintaa ja -sijaintia on käsitelty kustannustehokkuuden näkökulmasta. Aiemmin tehdyssä työssä löydettyjä kuutta peruslinjausta on lähdetty viemään eteenpäin, ja uusi linjauksenkoelma tarkentaa niitä. Linjaukset valmistuvat kesäkuun loppuun mennessä ja niistä muodostuu ohjaava väline.

Tommi Kangasaho toi esiin kokonaisuuteen liittyviä näkökulmia ja kysymyksiä:

- Miten pysymme hallitsemaan toimittajakenttää siten, että voidaan rakentaa yhteistyötä pilvipalvelutoimittajien kanssa siten, että sopimuksiin saataisiin kontrolliehtoja, jotka tyydyttäisivät lainsäädännön näkökulmasta.
- Miten tuleva lainsäädäntö tukee pilvipalveluiden hyödyntämistä? Nykyisen lainsäädännön osalta tässä on suuria haasteita.
- Pilvipalveluiden riskiarvioinnista tulisi tehdä VAHTI-ohje.

TIETOKEKOn käymässä keskustelussa tuotiin esiin seuraavia seikkoja:

- On olemassa vain vähän aidosti natiiveja pilvipalveluita.
- Tulevaisuudessa sovellukset ovat pilvessä. Todellisia hyötyjä saadaan hyödyntämällä pilvialustoja.
- VAHVA-järjestämä on omassa konesalissa, mutta Valtori on tuotteistamassa VAHVASTA pilviversiota virastoille.
- Toivotaan linjauksia, jotka kelpaisivat koko valtiolle. Eri hallinnonalojen tarpeet on huomioitava riittävän laajalti.
- Virasto-VAHVAn tietoturva herättää huolta.
- Eduskunta toivoo yleisiä ohjeita. Lisäksi kansanedustajien rooliin liittyy erityistarpeita (avoimen kansalaisvaikuttamisen tukeminen).

- Kimmo Rousku: Tavoitteena luoda malli, jossa kaikki keskeiset kriittiset palvelut hyväksyy aina jokin taho. Tehdään päätös siitä, että palvelu tulee arvioida ja mitkä ovat edellytyksiä, jotka tulee huomioida pilvipalvelun käyttöönotossa. Tietosuoja-asetuksen mukaisten velvoitteiden toteutuminen ja turvallisuusluokitellun tiedon käsittely ovat keskeisiä teemoja. Tulee myös pohtia, että pitääkö pilven, johon tietoja tallennetaan, sijaita Suomessa.

Malli tuodaan 12.6. VAHTI-johtoryhmän käsittelyyn. Se voitaisiin sitten pilotoida syksyllä eri hankkeissa.

Keskustelussa tuotiin esiin seuraavia asioista:

- Todettiin, että valmiiden palveluiden siirtäminen pilveen on hankalaa,
- Virasto-VAHVAA toivottiin TIETOKEKOn käsittelyyn. Asia tulisi ottaa keskitetysti käsittelyyn.
- Eri käyttötapauksien kuvaaminen auttaisi ymmärtämään pilvipalvelun toimintaa. Virasto-VAHVAA voisi käyttää tässä esimerkkinä.

Lähdetään rakentamaan arviointimallia, jolla voidaan tuoda esiin riskienhallinnan näkökulmaa. Toiminnallisuus ja jatkuvuus tulee huomioida. Selvitetään, miten turvaluokka IV -tasoinen aineiston vieminen pilveen onnistuu. Työssä hyödynnetään virasto-VAHVAA ja VKO:n Sap henkilöstön kehittämis-moduulia. Tätä kautta voidaan saada näkökulmaa erilaisiin palveluihin.

Päätös: Otetaan linjaukset uudestaan käsittelyyn, kun ne etenevät.

6) Valtorin palvelutuotannon ongelmat

ICT-johtaja Anna-Maija Karjalainen, VM

Valtorin korjausohjelma

Valtorin palveluissa ja asiakaspalvelussa ilmeni pääsiäisen aikana ongelmia. On sovittu, että Valtori selvittää yleisemmin palvelutuotannossa ilmenneitä ongelmia ja ryhtyy toimenpiteisiin palvelutuotannon ja asiakkaiden kuulemisen parantamiseksi. Toimenpiteet on vaiheistettu kolmelle ajanjaksolle: kesä, syyskuu ja loppuvuosi.

Valtorin ohjauksen kehittäminen

Valtorin ohjausta on päätetty lähteä kehittämään uudistamalla ohjausmalli siten, että Valtori muutetaan normivirastoksi tämän vuoden loppuun mennessä. Muutos viedään ministerin päätettäväksi.

Uudistuksen yhteydessä on parannettava tiedonkulkua ja aktiivisuutta sekä selkiytettävä toimijoiden rooleja. Perustetaan väliaikainen koordinaatioryhmä, jonka puheenjohtajana toimii Anna-Maija Karjalainen. Sen kautta saadaan yhteistä näkemystä palveluiden tilanteesta ja asiakkaiden tarpeista. Lisäksi TORI-lakia on muutettava.

VM:n edustajaa on toivottu Valtorin hallitukseen asiantuntijajäseneksi. Hallitus rakentaisi Valtorille vuoden 2025 tavoitetilän, jossa linjattaisiin Valtorin ydintoiminnasta ja hankinnoista. Pitkällä tähtäimellä tulee katsoa kokonaisuutena TORI-, TUVE-, KaPA- ja VTJ-lakeja. Sääntelykokonaisuutta tarkastellaan sen pohjalta, mitä Valtorin strategia edellyttää lainsäädännöltä.

TIETOKEKO kävi keskustelun Valtorin tilanteesta. Keskustelussa tuotiin esiin seuraavia seikkoja:

- Vuosi 2025 on melko kaukana. Toivotaan tavoitetilalta nopeampaa aikataulua.
- STUVE-VTUVE -jako tulisi purkaa ja siirtää TUVE-toiminta Erillisverkkoihin.
- Kevyt ja ketterä on kannatettava tulevaisuuden ohjausmalli. Peruspalvelut ostettaisiin markkinapohjaisesti.
- Tulee olla elin, joka koordinoi palveluarkkitehtuuria.
- Valtorin tulee olla toimija, joka tuottaa valtiolle turvallisen ympäristön. Verkko-ope-roinnin voisi kuitenkin siirtää STUVEen ja työasemapuoli jäisi Valtoriin.
- Riskienhallinnan kannalta olisi hyvä, että tuottajia olisi enemmän kuin nyt.
- Asiakkaiden tulisi voida kokea olevansa mukana kehittämisprosessissa.

Päätös: Huomioidaan toive nopeammasta aikataulusta. STUVE-VTUVE -keskustelua jatketaan. Ministerille ehdotetaan Valtorin muuttamista normivirastoksi.

7) Muut asiat

- Anna-Maija Karjalainen kertoi, että JulkICT järjestää toukokuussa virastojen tietohallintojohtajille online-palaverin. Tavoitteena on jatkossa järjestää säännöllisen epäsäännöllisesti tällaisia palavereja.
- Juhani Korhonen kertoi, että Suomen ja Viron hallitukset pitävät 7.5. yhteisen juhlaistunnon Tallinnassa. Yksi teemoista digitaalisuus, uusina asioina on nostettu mukaan tekoäly sekä perimätietoon liittyvä yhteistyö. Juhlaistunnon taustapaperi annetaan TIE-TOKEKOKELLE tiedoksi.
- TIETOKEKON seuraava kokous pidetään 30.5., jolloin käydään läpi Hankesalkkukatsaus. Mahdollisia aiheita otetaan vastaan.

Ehdotuksia TIETOKEKOssa käsiteltäviksi aiheiksi:

1. Ministeriöihin on tullut ohjeistusta säästöistä. Olisi hyvä keskustella, minkä tyyppisiä asioita esitetään säästöihin ja mihin hyöty kohdistuu. Näin voisi löytää yhteisiä asioita ja varmistaa, ettei ehdoteta mitään päällekkäistä.
2. Digitalisaatiota kehittävien hankkeiden arviointimalli. Todettiin, että ei ole rajaa, minkä tyyppisiin hankkeisiin mallia tulisi soveltaa.

Päätös: Merkitään tiedoksi.

8) Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:23.

Jakelu: Tietohallinnon kehittämis- ja koordinaatioryhmän jäsenet ja sihteerit